

בס"ד, כ"א כסלו התשפ"ו

זבחים פ"ח – קדושת כלי שרת, תיקון בגדי כהונה, ומשמעותם ככפרה

שאלות:

1. דניאל הביא לבית המקדש מנחה בכלי של עשרון סולת מהבית האם הסולת הזו קדושה?

תנאים בקדושת כלי השרת

המשנה אומרת כללים לקדושה באמצעות כלי שרת, והגמרא מרחיבה ומבארת אותם.

1. "כלי לח" (כלים ליין, דם ושמן) מקדשים רק דבר לח, ו"מדות יבש" (כמו עישרון וחצי עישרון למנחות ולחביתי כהן גדול) מקדשות רק דבר יבש.
2. כלי שניקב, מקדש רק אם עדיין אפשר להשתמש בו "מעין מלאכתו" כשהיה שלם.
3. כל הכלים מקדשים רק בתוך הקודש (העזרה).

שמואל אומר: שהכלל שכלי לח לא מקדש יבש נאמר רק ב"מידות הלח" (שבע מידות כמו הין, חצי הין וכו'), שנועדו למדידה בלבד. אבל "מזרקות" (כלי קבלת הדם) כן מקדשות גם יבש, כפי שנלמד מהפסוק **"שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת"**.

רב אחא מדיפתי מקשה ל**רבינא**: הרי מנחת סולת בלולה בשמן נחשבת לחה, אז אין מכאן הוכחה ליבש! **רבינא** עונה לו בשני אופנים: או שהכוונה לחלקים היבשים שבתוך המנחה, או שלעומת דם, גם מנחה בלולה נחשבת "יבש".

○ **תנאים לקידוש בכלי:**

1. **שמואל** אומר שיש תנאים לקידוש בכלי: **שלימין** (לא נקובים), **מלאין** (בשיעור הראוי, למשל עישרון למנחה או שלושה עשרונים למנחת נסכים של פר), **מתוכן** (רק מה שבתוך חלל הכלי), ו**בפנים** (בתוך העזרה).

2. **ההבדל בין הגרסאות**: גרסה אחת אומרת "מתוכן" והשנייה אומרת "מבפנים". הגמרא מסבירה שההבדל הוא ב"בירוצי מידות" – תכולה שגודשת ועולה מעל שפת הכלי. לפי הגרסה "מתוכן", מה שגודש לא מתקדש. הברייתא שמובאת כוללת את כל התנאים.

○ **רבי יוחנן** (וכן **רבי יוסי** בברייתא) מסייג את הכלל של "מלאין" ואומר שהוא נכון רק כשאין דעת הכהן להוסיף ולהשלים את השיעור. אבל אם דעתו להוסיף, אז "ראשון ראשון קודש" – כל כמות שנכנסת מתקדשת מיד.

2. ראובן הביא בטעות מנחה מתבואה שמכילה תרומה האם מקריבים את המנחה הזו?

מקדשים ליקרב או ליפסל?

הגמרא דנה במשמעות של קידוש דבר שהוא לא ראוי.

○ **שיטת רב/רב אסי**: גם כשכלי לח מקבל דבר יבש (שלא כמלאכתו), הוא לא מקדש אותו "ליקרב" (להקריב אותו), אבל הוא כן מקדש אותו "ליפסל" (כלומר, אם ייצא מחוץ לעזרה או יגע בו טבול יום, הוא ייפסל כאילו היה קודש גמור).

○ הגמרא מביאה אפשרות אחרת, שהדברים נאמרו על נושא אחר: שאסור להביא מנחות ונסכים מ"מדומע" (כלומר, תבואה שהתערבה בה תרומה). למרות שהתערובת מותרת באכילה לכהנים, אסור להביא ממנה קורבן, כי קורבן צריך להיות "מותר לכל ישראל", כפי שנלמד מהפסוק ביחזקאל "ממשקה ישראל". אבל, אם בכל זאת הביא – "לא קדש ליקרב, אבל קדש ליפסל".

3. נחמיה הרתך מציע לתקן את המזרק של בית המקדש שספג מכה, האם זה אפשרי?

דינים נוספים בכלי שרת ובגדי כהונה

הגמרא מביאה סדרת ברייתות שעוסקות בדינים שונים הקשורים לכלי המקדש ולבגדי הכהונה.

- כלי קודש שניקבו או נפגמו – לא מתקנים אותם, מכיוון ש"אין עניות במקום עשירות". גם סכין שנפגמה – לא משחזים אותה, וסכין שנשמטה מידיה – לא מחזירים אותה. **אבא שאול** מספר על "סכין מטרפת", שהייתה רכה ונפגמה בקלות והייתה מטריפה את הקורבנות, ולכן הכהנים החליטו לגנוז אותה.

○ **בגדי כהונה:**

- **אריגה:** עושים אותם "מעשה אורג" – כל הבגד נארג כיחידה אחת שלמה, ולא כתפירת חתיכות שונות זו לזו ב"מעשה מחט".

- **כיבוס:** הברייתא אומרת שלא מכבסים בגדי כהונה בחומרי ניקוי חזקים כמו נתר או אהל. הגמרא **שואלת:** משמע שבמים כן מכבסים? הרי "אין עניות במקום עשירות"! על זה מובאים שני הסברים:

1. **אביי** מחלק: אם הלכלוך קל (שמספיקים מים), מותר לכבס אפילו בחומרים חזקים. אבל אם הלכלוך קשה (שדורש חומרים חזקים), אסור לכבס אותם בכלל.
2. דעה אחרת אומרת שאסור לכבס אותם בכלל, מאותה סיבה של "אין עניות במקום עשירות".

- **המעיל:** הברייתא מתארת בפירוט את מבנה שולי המעיל, שהיו עשויים מתכלת, ארגמן ותולעת שני בצורת רימונים סגורים, וביניהם היו תלויים פעמונים. ישנה מחלוקת לגבי מספרם: **חכמים** אומרים שהיו 72 פעמונים (36 מכל צד), ואילו **רבי דוסא** בשם **רבי יהודה** אומר שהיו 36 בסך הכל (18 מכל צד).

רבי עיניני בר ששון אומר שכמו המחלוקת על מספר הפעמונים, ככה נחלקו תנאים לגבי מספר מראות הנגעים האפשריים של צרעת (36 או 72).

4. האם כשיש רוצח שלא התרו בו ואי אפשר להעניש אותו, הציבור צריך כפרה?

כפרת בגדי הכהונה

רבי עיניני בר ששון גם שואל: "למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה?". **יעונוה:** "לומר לך, מה קרבנות מכפרין – אף בגדי כהונה מכפרין". והגמרא מפרטת את המקור לגבי הכפרה של כל אחד מבגדי הכהונה

- **כתונת:** מכפרת על שפיכות דמים, שנאמר "וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתָנֶת בַּדָּם" – הטבילה רומזת לכפרה.

- **מכנסים:** על גילוי עריות, שנאמר "לְכַסּוֹת בְּשָׂר עֲרוּהָ" – כיסוי הערוה מכפר על גילוייה.
- **מצנפת:** על גסות הרוח, כמו שאומר רבי חנינא: "יבוא דבר שבגובה ויכפר על גובה".
- **אבנט:** על הרהור הלב, כי הוא היה חגור כנגד הלב.
- **חושן:** על עיוות הדין, שנאמר "וְעִשִּׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט".
- **אפוד:** על עבודה זרה, שנאמר "אֵין אַפּוּד וְתַרְפִּים" – מכאן שכשאינן אפוד, יש עבודה זרה (תרפים).
- **מעיל:** על לשון הרע, כמו שאומר רבי חנינא: "יבוא דבר שבקול (הפעמונים) ויכפר על קול הרע".
- **ציץ:** על עזות פנים, שנאמר בו "וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהְרֹן", ועל עזות פנים נאמר "וּמִצַּח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָרִי".
- הגמרא מקשה מדברי רבי יהושע בן לוי, שאמר שלשון הרע ושפיכות דמים מתכפרים על ידי קטורת ועגלה ערופה.
- **קטורת:** מהפסוק "וַיִּתֵּן אֶת הַקְטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל הָעַם" שנאמר במחלוקת קרח. או לפי **תנא דבי רבי ישמעאל:** "יבוא דבר שבחשאי (הקטורת בקודש הקדשים) ויכפר על מעשה חשאי (לשון הרע)".

הגמרא מתרצת:

שהכתנות מכפרת על הציבור כשידוע מי הרוצח, אבל אי אפשר להעניש אותו (כגון שרצח במזיד אבל לא התרו בו) ולכן עליו יבואו נגעים כמו שהגמרא אומרת במסכת ערכין. העגלה הערופה מכפרת כשלא ידוע מי הרוצח.
והקטורת מכפרת על לשון הרע שנאמר בצינעא, והמעיל מכפר על לשון הרע שנאמר בפרהסיה.

הדרן עלך המזבח מקדש.